

Sygn. akt VI RCa 161/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Lech Dłuski (spr.)
Sędziowie:	SO Jolanta Biernat-Kalinowska SO Hanna Niewiadomska
Protokolant:	St. sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2020 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. J. (1)**

przeciwko **małoletniemu T. J. i małoletniej M. J. (2)** reprezentowanym przez przedstawicielkę ustawową M. J. (3)

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji małoletnich pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie

z dnia 23 czerwca 2020 roku, sygn. akt III RC 21/20

Oddała apelację.

Hanna Niewiadomska Lech Dłuski Jolanta Biernat-Kalinowska

Sygn. akt **VI RC 161/20**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2020 r. wydanym w sprawie III RC 21/20 z powództwa M. J. (1) przeciwko małoletnim T. J. i M. J. (2) reprezentowanym przez przedstawicielkę ustawową M. J. (3) o obniżenie alimentów Sąd Rejonowy w Szczytnie obniżył alimenty od powoda na rzecz małoletniej M. J. (2) z kwoty po 500 zł miesięcznie ustalonej w ugodzie zawartej przed Sądem Rejonowym w Szczytnie w dniu 8 maja 2019 r. w sprawie III RC 200/18 do kwoty po 450 zł miesięcznie oraz na rzecz małoletniego T. J. z kwoty po 500 zł ustalonej w ugodzie zawartej przed Sądem Rejonowym w Szczytnie w dniu 8 maja 2019 r. w sprawie III RC 200/18 do kwoty po 400 zł miesięcznie, poczynając od dnia 1 maja

2020 r. (punkt I); w pozostałej części oddalił powództwo (punkt II), koszty procesu wzajemnie zniósł (punkt III) oraz wyrokowi w punkcie I nadał rygor natychmiastowej wykonalności (punkt IV).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy powołał się na przepisy art. 133 § 1 k.r.o., art. 135 k.r.o. oraz art. 138 k.r.o. i wskazał, że od czasu ostatniego ustalenia obowiązku alimentacyjnego powoda wobec pozwanych potrzeby małoletnich nie wzrosły, nie zmienił się ich etap edukacyjny, nie przekroczyły progu wieku powodującego wzrost kosztów utrzymania. Małoletni ponadto nie korzystali z zajęć pozalekcyjnych, co było wcześniej deklarowane. Doszło natomiast do istotnej zmiany w sytuacji majątkowej powoda. W maju 2019 r. powód nie pracował i był zarejestrowany jako bezrobotny, jednak z założenia był to stan przejściowy wynikający z powrotu powoda zza granicy, gdzie miał on wysokopłatną pracę, dysponował oszczędnościami z tego okresu zatrudnienia i zamierzał podjąć pracę na terenie kraju, rozważając przy tym założenie własnej działalności w dziedzinie produkcji (...). W lipcu 2019 r. powód podjął pracę, z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie bliższe minimalnemu wynagrodzeniu. Dochody matki małoletnich są znacznie wyższe. Sąd Rejonowy ocenił, że przy uwzględnieniu alimentów na dwoje małoletnich pozwanych, dodatkowych środków przekazywanych poza alimentami na potrzeby dzieci, kosztów utrzymania małoletnich ponoszonych w czasie ich pobytu u ojca oraz przy uwzględnieniu niezbędnych kosztów utrzymania samego powoda, dotychczasowe alimenty ustalone ugodą zawartą w maju 2019 r. byłyby na granicy możliwości finansowych powoda. Sąd Rejonowy podkreślił ponadto, że matka małoletnich przeprowadziła się wraz z dziećmi do O., co ma wpływ na ocenę możliwości finansowych powoda w zakresie uiszczania alimentów. Od tego czasu w celu realizowania kontaktów z małoletnimi powód 2 do 3 razy w miesiącu musi jechać do O. po dzieci, a następnie po zakończonym kontakcie musi odwiedzić je do matki. Konieczność regularnego i częstego pokrywania kosztów takich wyjazdów w istotny sposób wpływa na możliwości płatnicze powoda. Sąd Rejonowy uznał, że jest to wydatek, który pośrednio dotyczy potrzeb dzieci. Z uwagi na korzyści, jakie wynikają dla małoletnich ze styczności z rodzicem, z którym na co dzień żyją w rozłączeniu, przy ustaleniu wysokości alimentów należy wziąć pod uwagę także koszty ponoszone na ten cel. Sąd Rejonowy wskazał, że sytuacja materialna matki małoletnich jest dobra, a ponadto otrzymuje ona świadczenia wynikające z rozliczenia podatkowego oraz świadczenia wychowawcze, które można przeznaczyć na dodatkowe większe wydatki na rzecz małoletnich, jakimi są wyjazdy zagraniczne, zakupy wartościowych sprzętów elektronicznych i sportowych. Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo od dnia 1 maja 2020 r. kierując się przy tym datą przeprowadzki małoletnich do O.. Wziął również pod uwagę fakt, że matka małoletnich pokrywała nadal koszty przedszkola, a także chwilowo koszty utrzymania mieszkania.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyła przedstawicielka ustawowa małoletnich w części co do punktu I w całości oraz co do punktu III w całości. Rozstrzygnięciu zarzuciła:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na pominięciu zeznań B. J. oraz powoda M. J. (1) w zakresie, w jakim wskazali, że z uzyskiwanego przez powoda wynagrodzenia za pracę w okresie od poprzedniego orzeczenia w sprawie alimentów do dnia wydania wyroku przez Sąd I instancji w niniejszej sprawie, powód kupował małoletnim drogie gadzety oraz przebywał na urlopie wypoczynkowym na Wyspach (...), co skutkowało błędnym ustaleniem możliwości zarobkowych powoda i stwierdzeniem, że jego sytuacja majątkowa uległa pogorszeniu, a w konsekwencji przyjęciem, że alimenty w kwocie po 500 zł na każdego z małoletnich przekraczają możliwości zarobkowe powoda;
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na bezpodstawnym przyjęciu, że wyłącznie powód ponosi koszty transportu związane z odbywaniem przez niego kontaktów z małoletnimi oraz, że wyłącznie matka małoletnich pobiera dodatkową ulgę na dzieci, co skutkowało błędnym ustaleniem możliwości zarobkowych powoda i stwierdzeniem, że jego sytuacja majątkowa uległa pogorszeniu, a w konsekwencji przyjęciem, że alimenty w kwocie po 500 zł na każdego z małoletnich przekraczają możliwości zarobkowe powoda;
3. naruszenie przepisu art. 135 § 1 k.r.o. poprzez przyjęcie, że powód nie jest obowiązany do łożenia tytułem usprawiedliwionych potrzeb małoletnich w kwocie odpowiadającej co najmniej połowie ich miesięcznych kosztów utrzymania, a swój obowiązek alimentacyjny może częściowo realizować poprzez zakup drogich gadżetów;

4. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 138 k.r.o. w zw. z art. 135 § 1 k.r.o. poprzez ustalenie, że w okresie od dnia zawarcia ugody w sprawie alimentów w dniu 8 maja 2019 r. do dnia wydania wyroku przez Sąd I instancji zmniejszyły się możliwości zarobkowe powoda, podczas gdy z treści zebranego w sprawie materiału wynika, że powód oprócz łożenia alimentów w kwocie 1000 zł kupował małoletnim drogie gadzety oraz przebywał na urlopie wypoczynkowym na Wyspach (...), co winno skutkować ustaleniem, że jego możliwości zarobkowe są wystarczające do łożenia alimentów w kwocie ustalonej ugodą sądową z dnia 8 maja 2019 r.

W konsekwencji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że od maja 2019 r. do dnia wydania zaskarżonego wyroku powód płacił alimenty na rzecz dzieci w łącznej kwocie po 1000 zł miesięcznie, a oprócz tego dokonywał zakupów drogich gadżetów dla małoletnich w postaci telefonu (...) dla M., drugiego tabletu dla T., częściowo zbędnych ubrań dla M. oraz spędził tydzień ferii zimowych na Wyspach (...). Oznacza to, że powód jest w stanie łożyć kwotę 1000 zł miesięcznie na utrzymanie swoich małoletnich dzieci, ale chciałby przeznaczać część tej kwoty na zakup drogich i często zbędnych gadżetów. Podała, że poprzez zakup nowych modeli drogich telefonów i innych gadżetów oraz ubrań powód zdaje się usiłować zyskać dodatkową przychylność córki, kosztem skonfliktowania jej z matką. Zdaniem skarżącej powód jest uprawniony do dokonywania prezentów małoletnim, ale priorytetem powinno być zaspokojenie ich usprawiedliwionych potrzeb. Skarżąca podała, że od momentu przeprowadzki małoletnich do O. zwyczajowa realizacja kontaktów powoda z dziećmi odbywa się w ten sposób, że dzieci są odbierane przez powoda od dziadków (rodziców ich matki) mieszkających w S., a na koniec weekendu odwożone są przez powoda do O.. Koszt dowozu dzieci do S. ponosi w takim przypadku matka małoletnich. W niektórych przypadkach powód także zawozi małoletnich na koniec weekendu bezpośrednio do dziadków i wówczas w ogóle nie musi jechać do O.. Sytuacje, w których powód zarówno odbiera, jak i przywozi dzieci do O. są wyjątkiem. Koszty związane z transportem dzieci na kontakty z powodem pokrywane są przez strony w częściach równych i bezzasadne jest obniżanie alimentów z tego tytułu. Skarżąca podała, że od września 2020 r. małoletnia M. będzie uczęszczała na dodatkowe zajęcia z języka (...), a ich koszt to 100 zł miesięcznie. Matka małoletnich podała również, że Sąd I instancji zupełnie pominął kwestię ciężarów związanych z utrzymaniem i opieką nad małoletnimi, jakie ponosi. Podała, że przeprowadzka ze S. do O. była konieczna ze względów zawodowych, a także w celu poprawy warunków bytowych i rozwojowych dzieci. Zakup nowego mieszkania i jego wyposażenie stanowi bardzo duże obciążenie finansowe dla pozwanej, ale służy przede wszystkim dzieciom. Sąd Rejonowy natomiast zupełnie pominął również kwestię, że podczas stanu epidemii, poza kontaktami realizowanymi zgodnie z wyrokiem sądu, to skarżąca ponosiła ciężar zajmowania się dziećmi, które nie chodziły do szkoły i przedszkola, przy jednoczesnym prowadzeniu działalności gospodarczej i przygotowywaniu nowego mieszkania. Skarżąca podała ponadto, że z ulgi podatkowej na dzieci korzystają obie strony po połowie. Potrzeby małoletnich wzrosły, a nowe wydatki to przede wszystkim bilet miesięczny M., droższa szkoła języka (...), koszt zajęć (...)T. i droższe przedszkole.

Powód w odpowiedzi na apelację strony pozwanej wniosł o jej oddalenie w całości. Wskazał, że to z posiadanych oszczędności zgromadzonych w czasie pracy w N. w dużej mierze zaspokajał dodatkowe potrzeby dzieci. Podał przy tym, że nie zgadza się z określeniami, że były to zbędne ubrania i drogie gadzety. Tablet kupił synowi z uwagi na fakt, że ten, który małoletni dotychczas posiadał był zniszczony, miał stłuczony ekran i zagrażał bezpieczeństwu dziecka. Telefon dla córki został zakupiony w celu umożliwienia realizacji jego kontaktów z dziećmi, co wynika z orzeczenia sądu rodzinnego, które gwarantuje mu „nieograniczony kontakt telefoniczny i e-mailowy” z dziećmi. Powód zauważył, że nie otrzymał nigdy zwrotu zbędnych ubrań, a wszystkie one były przez dzieci noszone. Podał, że opłacił wizytę M. u okulisty. We własnym zakresie dokonał również zakupu okularów korekcyjnych dla córki (koszt 1300 zł). W odniesieniu do wycieczki na Wyspy (...)powód wskazał, że została ona zakupiona kilka miesięcy wcześniej i w związku z tym jej cena nie była wysoka. Podkreślił, że był to jego jedyny wyjazd od wielu lat związany z wypoczynkiem, po prawie (...) latach życia w (...). Podał, że sytuacje, w których odbierał dzieci od ich dziadków macierzystych w S. były sporadyczne. Ponadto wskazał, że po wybuchu pandemii miał możliwość uzyskania wolnego w pracy, aby zająć się

dziećmi i rozwiązanie to wielokrotnie przedstawiał matce małoletnich, która odrzuciła propozycję. Powód podał, że od maja do czerwca małoletnia M. przebywała pod jego opieką w dużo większym zakresie niż wynikało to z wyroku Sądu (ponad 2 tygodnie). Wskazał, że przeprowadzka do O. była decyzją matki pozwanych, której nie skonsultowała z powodem. Matka małoletnich miała pewną świadomość, że pomoc w opiece nad dziećmi ze strony jej rodziców oraz rodziców powoda będzie ograniczona. Powód zasygnalizował również, że w sprawie uregulowania jego kontaktów z dziećmi toczy się odrębne postępowanie, w którym poprosił on o możliwość spotykania się z dziećmi częściej niż dotychczas (3 razy w miesiącu od piątku do niedzieli oraz 3 tygodnie wakacji i tydzień ferii). Wskazał, że w związku z tym jego wydatki związane z dziećmi wzrosną.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał weryfikacji przeprowadzonego postępowania i kończącego je rozstrzygnięcia przez pryzmat zarzutów apelacyjnych. W całej rozciągłości podziela dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę zebranego materiału dowodowego oraz poczynione na tej podstawie ustalenia faktyczne oraz wyciągnięte wnioski. Sąd Rejonowy zajęte stanowisko w przekonujący i wyczerpujący sposób uzasadnił w pisemnych motywach orzeczenia. Ustalenia Sądu I instancji Sąd Okręgowy przyjął za własne.

Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę materiału dowodowego oraz poczynione na tej podstawie prawidłowe ustalenia faktyczne i wyciągnięte wnioski. Wszechstronna i dogłębna analiza przeprowadzonych przez Sąd Rejonowy dowodów, odpowiada wymogom staranności i rzetelności, jak również znajduje oparcie we wskazaniach wiedzy i doświadczenia życiowego. W ocenie Sądu odwoławczego, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wskazuje na konieczność uwzględnienia apelacji.

Odwołując się do przepisów wskazanych przez Sąd I instancji, zgodnie treścią art. 138 k.r.o., w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Przez zmianę stosunków rozumieć należy wszelkie modyfikacje w statusie ekonomicznym stron mające wpływ zarówno na zwiększenie, jak i na zmniejszenie, zakresu usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz zwiększenie lub zmniejszenie zakresu możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego. W art. 135 § 1 k.r.o. natomiast ustawodawca wskazał zasadnicze przesłanki, od których zależy zakres obowiązku alimentacyjnego, a jeżeli obowiązek ten ma charakter świadczenia pieniężnego – jego wysokość. Pierwszą przesłankę stanowią usprawiedliwione potrzeby uprawnionego, zaś drugą pozytywną przesłankę wpływającą na zakres świadczeń alimentacyjnych stanowią majątkowe możliwości zobowiązanego.

Sąd odwoławczy zauważył, że od ostatniego ustalenia obowiązku alimentacyjnego powoda względem dzieci sytuacja małoletnich w istocie nie zmieniła się znacznie. Małoletnie dzieci wraz z matką przeprowadziły się ze S. do O. co w naturalny sposób spowodowało wzrost kosztów ich utrzymania. Jednakże, dzięki przeprowadzce, matka małoletnich zyskała możliwość wypracowania wyższych dochodów. Sytuacja finansowa powoda jest natomiast gorsza w porównaniu do tej z czasów poprzedniego ustalenia obowiązku alimentacyjnego. Podjął on pracę w kraju, a zatem nie jest w stanie uzyskiwać dochodów porównywalnych do tych, które osiągał poprzednio pracując za granicą. W konsekwencji, częściowo musiał korzystać z oszczędności poczynionych dzięki pracy w N.. Okoliczność ta w pewnym stopniu uzasadnia obniżenie wysokości alimentów. Zarzuty skarżącej sprowadzają się właściwie do twierdzeń, że powód dotychczas dysponował środkami finansowymi na zakup drogich gadżetów dla dzieci, jednakże w tym zakresie Sąd uznał za wiarygodne twierdzenia powoda, iż ich zakup był możliwy dzięki posiadanym wówczas przez niego oszczędnościom.

Sąd odwoławczy dostrzegł również, że powód jest zaangażowanym rodzicem. Nie uchyła się od obowiązku alimentacyjnego. Ponad dotychczas zasądzoną kwotę alimentów, przeznacza na małoletnich dodatkowe środki. Wydatki na małoletnich dotychczas czynił częściowo z posiadanych oszczędności. Biorąc zatem pod uwagę dotychczasową postawę powoda, należy podkreślić, iż w niniejszej sprawie nie ma przesłanek, które uzasadniałyby obawy, że w zakresie jego partycypowania w kosztach utrzymania dzieci w przyszłości może dochodzić do

nieprawidłowości. Powód ma ponadto szeroko ustalone kontakty z dziećmi, a podczas ich realizacji oprócz zasądzonych alimentów, ponosi dodatkowe koszty utrzymania małoletnich. Na marginesie należy wskazać, że obecnie toczy się postępowanie o zmianę kontaktów powoda z dziećmi, w którym to powód wniósł o możliwość jeszcze częstszego spotkania się z nimi. Bezpośredni wpływ na wysokość obowiązku finansowania przez rodziców kosztów utrzymania dzieci ma przyczynianie się osobistymi staraniami do ich wychowania i utrzymania. Z przepisu art. 135 § 2 k.r.o. wynika, że osobista praca na rzecz dziecka winna znaleźć odzwierciedlenie w zakresie finansowego obowiązku rodzica wobec dziecka, które z racji wieku nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie. Ustalając zakres obowiązku alimentacyjnego stron względem dzieci Sąd powinien zatem uwzględnić zakres, w jakim każda ze stron osobistymi staraniami przyczynia się do wychowania i utrzymania dzieci. W konsekwencji, przy zachowaniu proporcji udziału stron w obowiązku alimentacyjnym, w sytuacji, gdy powód będzie więcej czasu spędzał z dziećmi, jego obowiązek alimentacyjny względem nich powinien ulec proporcjonalnemu zmniejszeniu. Sąd dostrzega oczywiście fakt, że w dalszym ciągu to matka małoletnich jest pierwszoplanowym opiekunem dzieci. Na wysokość obowiązku alimentacyjnego mają jednak wpływ również możliwości majątkowe zobowiązanego, a te obecnie są niższe niż matki małoletnich.

Wzrost kosztów utrzymania dzieci jest bezpośrednim wynikiem przeprowadzki wraz z ich matką do O.. Powinna ona mieć przy tym pełną świadomość, że będzie musiała ponieść znaczne koszty związane z dostosowaniem się do nowych warunków. Twierdzenie skarżącej, że zakup nowego mieszkania w O. i jego wyposażenie służy przede wszystkim dzieciom, w ocenie Sądu nie do końca polega na prawdzie. Skarżąca bowiem kosztem zakupu i urządzenia mieszkania byłaby obciążona również wtedy, gdyby przeprowadziła się bez dzieci. Jak przyjmuje się w orzecznictwie, brak jest podstaw do wliczania do obowiązku alimentacyjnego kosztów mieszkania i jego utrzymania, gdyż koszt ten obciąża rodzica któremu powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej i zobowiązany jest on zapewnić dla siebie takie mieszkanie, które umożliwi pobyt z nim dzieci. Należy podkreślić, iż niezależnie od tego, czy skarżąca zamieszkuje sama, czy z dziećmi, jest zobowiązana do uiszczania opłat za mieszkanie. Ponadto, skarżąca przeprowadzając się do innego miasta powinna zdawać sobie sprawę z tego, że znacznie utrudnione będzie korzystanie w opiece nad dziećmi z pomocy ojca małoletnich i ich dziadków. Ponadto, jak wskazywał powód, proponował on skarżącej przejęcie opieki nad dziećmi w czasie wybuchu epidemii koronawirusa, z czego jednak skarżąca nie chciała skorzystać. Stąd też Sąd uznał za nietrafione twierdzenia skarżącej, że w większości ciężar opieki nad małoletnimi spoczywa na niej.

Fakt przeprowadzki małoletnich ze S. do O. spowodował powstanie po stronie powoda konieczności ponoszenia kosztów dojazdu po dzieci w celu realizowania kontaktów i odwiezienia ich po kontakcie. Kwestią drugorzędną jest to, że czasami koszty te są zmniejszone, ponieważ powód odbiera dzieci od ich dziadków macierzystych w S., bowiem są to wyjątkowe przypadki. Ponadto, skarżąca również korzysta z wizyt w S., ponieważ odwiedza wówczas swoich rodziców, a przywiezienie dzieci odbywa się niejako przy okazji.

Powyższe okoliczności, zdaniem Sądu Okręgowego, przemawiają za słusnością rozstrzygnięcia dokonanego przez Sąd Rejonowy. Wskazać należy, że obniżenie alimentów jest nieznaczne, nie spowoduje uszczerbku dla dzieci, natomiast powodowi pozwoli wykorzystać część dochodów na dojazdy do dzieci. Stąd też uznano apelację za niezasadną i nie zasługującą na uwzględnienie.

W konsekwencji, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

Hanna Niewiadomska Lech Dłuski Jolanta Biernat-Kalinowska